

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นการสืบทอดความรู้ความสามารถที่มนุษย์ได้ฝึกฝนค้นคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง พร้อมทั้งอบรมผู้ศึกษาในปัจจุบันให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองแบบคิดเป็น ทำเป็น สมัยโบราณทั้งครูและนักเรียนมีจำนวนน้อย และเป็นเรื่องเฉพาะของครูกับนักเรียนเท่านั้น เมื่อเกิดความคิดเรื่องการศึกษามวลชนและการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งจำเป็นจะต้องมีการศึกษาแบบมีระบบ มีงบประมาณ หลักสูตร สถานที่และบุคลากรที่มีมาตรฐานประเทศทั้งหลายในโลก มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมากขึ้น จนกระทั่งต้องมีความรู้บางส่วนที่ชาวโลกต้องเรียนรู้ร่วมกัน ขณะเดียวกันแต่ละประเทศและแต่ละชุมชนก็ต้องพยายามที่จะรักษาความรู้ และสมบัติวัฒนธรรม ส่วนดี ๆ อันมีค่าของท้องถิ่น ซึ่งมีความหลากหลายให้ดำรงไว้ (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, 2542, หน้า 3)

ความสำคัญของการศึกษานั้นได้ปรากฏ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การศึกษา การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 4)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 7 กำหนดไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจ

ในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542, หน้า 11) และในมาตรา 27 ได้กำหนดให้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อ โดยให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542, หน้า 26-27) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 8 กระทรวง ศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540-2544) ได้มีความมุ่งหมายบางประการหนึ่ง คือให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่นโดยมีหลักการว่า หลักสูตรควรคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่นที่มี ความแตกต่างทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นสามารถจัดทำได้ตามความต้องการของชุมชน และเหมาะสมกับเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละท้องถิ่นได้ประโยชน์จากความแตกต่าง รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรัก และความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนสามารถช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองได้ (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 5)

หัวใจสำคัญของการศึกษาก็คือหลักสูตร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรฉบับเดิม คือ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยม ศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทย ก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนภาพ ความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2544 ก, หน้า 1)

นอกจากนั้นการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองตอบกระบวนการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน ส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบ และวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางเน้นการถ่ายทอดความรู้ และเนื้อหาโดยละเลยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ไม่นำเหตุการณ์และปัญหาจากชุมชน เข้ามาเรียนรู้ไม่สนใจวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และภูมิปัญญาไทย เป็นผลทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นการศึกษามุ่งผลิตคนเพื่อ ป้อนตลาดแรงงานอันเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้ไม่มีความคิด (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543, หน้า 27)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล หลักสูตรแกนกลางของประเทศเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย รวมทั้งสำหรับการจัดการศึกษาทุกกลุ่ม เช่น การศึกษาพิเศษ การศึกษาสำหรับผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาต้องนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร ไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคมประเทศชาติและพลโลก (กรมวิชาการ, 2545 ก)

หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากจะสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่นแล้ว จะต้องมีความสมดุลทั้งสาระการเรียนรู้ เวลาและเป้าหมาย การพัฒนาผู้เรียนให้มีความพอคิระหว่างการเป็นผู้นำกับการเป็นผู้ตาม ความสามารถในการทำงานเป็นหมู่คณะกับความสามารถในการดำรงตนอย่างปัจเจกบุคคล เสรีภาพกับความรับผิดชอบ สมรรถนะในการแข่งขันกับความสมดุล การเห็นคุณค่าของวิทยาการสมัยใหม่กับความชื่นชมในภูมิปัญญาดั้งเดิม (สมศักดิ์ สันธุระเวช, 2542, หน้า 25)

ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องและให้สนองความต้องการตามนโยบายการศึกษาที่จำเป็น จึงมีการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่น จัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่นได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จะเป็นประโยชน์ต่อการนำเอาความรู้ความสามารถของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นพื้นเพ รากฐาน ความรู้ของชาวบ้าน แม้เวลาผ่านไป แล้วแต่เราสามารถคืนสู่รากเหง้าปรับปรุงวิถีแห่งบรรพบุรุษและกระบวนการทรงคณัของพวกเขให้เป็นรากฐานของชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน โดยไม่จำเป็นต้องปฏิเสธวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หากแต่จะใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยสติปัญญาตามเขียงอย่างบรรพบุรุษซึ่งได้สร้างภูมิปัญญาอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (เสรี พงศ์พิศ, 2533, หน้า 15) ซึ่งกรมวิชาการได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ประเภท คือ 1) ด้านคติความเชื่อและหลักการ

ที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสังสมถ่ายทอดกันมา 2) ด้านศิลปวัฒนธรรม และ
ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตกับกาลสมัย 3) การประกอบอาชีพ
ในท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเองและได้รับการพัฒนาให้เหมาะกับกาลสมัย 4) แนวความคิด
หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้าน นำมาดัดแปลงใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมกับ
สภาพแวดล้อม (อุบลรัตน์ กิจโมตรี, 2544, หน้า 3)

การยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นเรื่องที่หลายฝ่าย
ตระหนัก แต่การดำเนินการให้ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่นและจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนยังดำเนินการอยู่ในระดับน้อย สำนักงานการประถม
ศึกษาแห่งชาติเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก จึงมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้โรงเรียน
ประถมศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการท้องถิ่น โดยเปิดโอกาส
ให้นำเอามรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้อง
กับจุดเน้นของหลักสูตรโดยได้เปิดโอกาสในท้องถิ่น จัดทำรายละเอียดในส่วนที่เป็นของท้องถิ่น
ได้ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทั้งนี้ให้ครูและผู้เกี่ยวข้องนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่
จากท้องถิ่นของตนเอง อันจะเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น
ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรได้มีหลายประเภทตามสภาพทางภูมิศาสตร์
สภาพทางสังคม และวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2539) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มีการยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและ
มีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือเป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น
กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สารการเรียนรู้ มาตรฐาน
การเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่
จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต
และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อศึกษาต่อให้สถานศึกษาจัดทำสาระรายละเอียดเป็นรายปี
หรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติ
อันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึง
การจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
(กรมวิชาการ, 2544 ก, หน้า 2)

อนึ่ง จังหวัดปราจีนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทยที่มี
อารยธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับแต่สมัยอาณาจักร
สุวรรณภูมิ โดยขุดพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญหลายอย่าง เช่น เมืองโบราณ
ซากโบราณ ซึ่งใช้ประกอบพิธีกรรมศาสนิกและโบราณวัตถุมากมาย นอกจากนี้ยังได้ชื่อว่า

เป็นเมือง 3 อุทยานแห่งชาติ มีความโดดเด่นทางภูมิประเทศ อารยธรรมโบราณ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่สั่งสมมายาวนาน (ปานเพชร ร่มไทร, 2546, หน้า 4) จากการสำรวจสภาพชุมชนของจังหวัดปราจีนบุรี ส่วนใหญ่มีกลุ่มชาวไทยพวนอาศัยอยู่มากโดยเฉพาะในอำเภอศรีมโหสถ อำเภอประจันตคาม และอำเภอศรีมหาโพธิ์ ซึ่งจะมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นมาก ซึ่งปัจจุบันเกือบถูกหลงลืมไปแล้ว เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต อีกทั้งจากการสำรวจปัญหาในด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน อาทิ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับความสำคัญของชุมชนในเรื่องของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีกระบวนการสั่งสม สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน (สวัสดิ์ เดชกัลยา, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2546)

จากสภาพพื้นฐานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยตระหนักในปัญหาและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบกับผู้วิจัยมีภูมิลำเนาในอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรีและเป็นชาวไทยพวนโดยกำเนิด จึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเห็นคุณค่า อนุรักษ์ และร่วมสืบสานมรดกทางภูมิปัญญาของชาวไทยพวนในจังหวัดของตนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้นำไปพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน
3. ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน และร่วมกันอนุรักษ์ เห็นคุณค่า สืบสานมรดกของชาวไทยพวนสืบต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 304 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแสงสว่าง
อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2546 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 20 คน

3. การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2546 ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 28 ชั่วโมง

4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน
จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของการทำวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสำรวจ
ความต้องการเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนแบบไม่มีโครงสร้างและการสำรวจ
ความต้องการของชุมชนได้จัดทำหน่วยการเรียนรู้ในเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน
จังหวัดปราจีนบุรี โดยแยกเป็นภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ

ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแนวคิดการแบ่งประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านจากนักการศึกษา
ดังนี้

- 4.1 ภูมิปัญญาด้านคติ ความเชื่อ และหลักการที่เป็นพื้นฐานแห่งองค์ความรู้
- 4.2 ภูมิปัญญาด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม
- 4.3 ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม
- 4.4 ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ

กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน
จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
โดยปรับการพัฒนาหลักสูตรตามแนวการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างหลักสูตร

ดำเนินการสร้างโดยการประยุกต์แนวคิดของ Tabá ซึ่งมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วินิจฉัยความต้องการ
2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะ
3. การเลือกเนื้อหา
4. จัดระบบเนื้อหา

5. การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

7. การประเมินผล

ตอนที่ 2 การประเมินหลักสูตรเบื้องต้น

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรแม่บท หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยพยายามใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของคนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ของบ้านเมือง

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ขั้นตอนการสร้างหลักสูตร การประเมินหลักสูตร เบื้องต้น และการทดลองใช้หลักสูตร

การสร้างหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรตามแนวของ Tabar ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ 1) วินิจฉัยความต้องการ 2) กำหนดจุดประสงค์เฉพาะ 3) การเลือกเนื้อหา 4) การจัดระบบเนื้อหา 5) การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน 6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 7) การประเมินผล

การประเมินหลักสูตรเบื้องต้น หมายถึง การประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธี Puissance Measure

การทดลองใช้หลักสูตร หมายถึง การนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน ของชาวไทยพวน จังหวัดปราจีนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวัดแสงสว่าง อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 20 คน

ภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวไทยพวน หมายถึง องค์ความรู้ของชาวไทยพวนที่คิดค้น และมีกระบวนการสั่งสมกันมานาน มีการสืบทอด ผสมผสานและพัฒนาให้สอดคล้องกับกาลสมัย

ชาวไทยพวนจังหวัดปราจีนบุรี หมายถึง ชาวไทยเชื้อสายลาวพวนที่อาศัยอยู่ใน จังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะ อำเภอศรีมโหสถ อำเภอศรีมหาโพธิ์ และอำเภอบ้านด่าน

นักเรียนชั้นประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
วัดแสงสว่าง อำเภอศรีมโหสถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี

คุณภาพของหลักสูตร หมายถึง การที่นักเรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของ
หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University